

۲۵۰۰ تومانی • ۱۳۸۲ تابستان • ۷۱-۷۰

معماری و شهرسازی

ARCHITECTURE & URBANISM

70/71 . JULY 2003

معماری و شهرسازی

۷۰ - ۷۱ • تابستان ۱۳۸۲

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: رضا رضایی راد

تحریریه

سردبیر: داراب دیبا
مشاور فصلنامه: امان الله افخم ابراهیمی
همکار اجرایی: ساویز بینش
همکاران تحریریه: مزین دهباشی، حمیدرضا انصاری،
حمیدرضا ناصر نصیر
ویراستار و همکار ویژه تحریریه: حمید خادمی
مشاور بین المللی: فرخ درخشانی

بخش انگلیسی

مسئول بخش انگلیسی: گل بری

بخش هنری

مدیر هنری: داریوش نخعی
صفحه آرایی: جمشید خوشنویسان، هدی امین
حروفنگاری: افتخارالسادات مهدوی، ساحل معمارزاده

مشاور گرافیک

مشاور ویژه گرافیک: گرافیک دید

سایت / ارتباطات

مسئول: مهرداد صادقی نیا

بخش حقوقی

مشاور حقوقی: کریم برنا

تولید و اجرا

واحد اجرایی و انتشار: شرکت اپتوفرم
واحد تبلیغات و آگهی، نظارت چاپ: بیژن نعیمی
لیتوگرافی: نودید

ضحافی: مبتکران چاپ

واحد انتشار، بازرگانی و توزیع
شرکت اپتوفرم - تهران، خیابان ولیعصر
کوچه فرشید، پلاک ۱۶، طبقه ۲
تلفن: ۵-۸۸۰۹۶۲۴/۸۸۰۲۲۳۵

دفتر مجله معماری و شهرسازی
صندوق پستی ۱۶۹۶، رشت - ایران
تلفن: ۳۲۲۷۱۴۲-۳۲۲۶۶۰۴

جلد

طرح روی جلد: ساختمان هزاره سوم
مهرداد جاویدی نژاد / مهندس مشاور مهان مه راز
مهندس مشاور معماری، شهرسازی و ساخت

سرمقاله

جهان بدون مرز

معماری معاصر ایران

نوسازی در معماری معاصر ایران. ژیللا رضاخانی. ۶

بررسی ارزش های هنری معماری دوران قاجار. قاسم درودگر. ۱۴

تجددگرایی در معماری تهران. وحید قبادیان. ۲۰

شهرسازی

بررسی مفهوم هویت شهری. مصطفی بهزادفر. ۲۴

آثار معماری

ساختمان بلندمرتبه هزاره سوم. مهرداد جاویدی نژاد - مهان مه راز. ۳۰

منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی. محمد مهدی محمودی - فیروزه جدلی. ۳۸

ساختمانهای مسکونی. بهروز منصوری. ۴۲

مکت

نمایشگاهها. گ. ر. آذر. ۴۶

نظر

شالوده شکنی یا ضد ساختارگرایی، کدامیک؟ رضا پیروزفر. ۴۷

معماری، مردم و بحران ارتباط. محمد مهدی زبرجدیان. ۴۹

مکان و زمان، افق دگرگونیها. نیما یاسور آذره - ساناز علیمردانی. ۵۵

فضای بدون مرز. آزاده شاهچراغی. ۵۹

و از پارادایم های دیگر. محمود رضایی. ۶۳

معماری جهان

گفتگو. چارلز جنکس - داراب دیبا. ۷۰

الگوواره جدید در معماری. چارلز جنکس. ۷۸

گذر از جهان مکانیکی به جهان الکترونیکی. چارلز جنکس - پیتر آیزنمن. ۸۴

چارلز جنکس در گفتگویی با مایکل کاتکارت. ۹۱

مصاحبه با فرانک گری. فیلیز اوزر. ۹۸

مسابقه

مسابقه معماری و شهرسازی. کوشک جهانی. ۱۰۲

بخش ویژه

نگاهی به آثار کورش شیشه گران. جواد مجابی. ۱۰۷

کلاف خط. نگاهی به آثار جدید هوشنگ سیحون. عبدالحمید اشراق. ۱۱۲

درباره عکاسی. گلی خلعتبری. ۱۱۸

فضای مفهومی، تصویر بی شکل. نوید سلاجقه. ۱۲۲

کتاب - اینترنت

معرفی کتاب. داریوش کسرائی. ۱۲۴

تازه های اینترنت. ساویز بینش. ۱۲۹

ساماندهی فضایی - کالبدی در منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی

محمد مهدی محمودی - فیروزه جدلی

Shahid Rajaei Port Complex

Physical / Spatial Settlement
Special Economic Zone (S.E.Z)

Herampay Consulting Architects ,
Engineers & Urban Planners

Mohammad Mehdi Mahmoudi
Firuze Jadali

از ویژگیهای با اهمیت و مهم قرن بیستم که با پیشرفتهای عظیم تکنولوژی، علم و ارتباطات همراه بوده است، رشد سریع تجارت بین المللی است که برای کشورهای در حال توسعه همانند ایران، این امر نه تنها به عنوان یک فعالیت اقتصادی که به عنوان نیروی محرکه اقتصادی و راهی به سوی توسعه یافتگی مطرح می گردد. یکی از سیاستهای رایج جهت توسعه صادرات و به تبع آن، آزادسازی واردات، ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی است.

در ایران به منظور اصلاح ساختار اقتصادی و خروج از اقتصاد تک محصولی و به خصوص به منظور توسعه صادرات غیر نفتی، ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، در برنامه های توسعه اقتصادی قرار گرفته است و تاکنون سه منطقه آزاد و بیش از بیست منطقه ویژه اقتصادی در کشور ایجاد شده است. در منطقه آزاد، قوانین و مقررات بازرگانه و کنترلی سرزمین اصلی لغو شده و زمینه برای فعالیتهای اقتصادی با سایر کشورها، بطور آزاد، امکان پذیر می باشد. تسهیلات ایجاد شده شامل حذف تعرفه های گمرکی و سود بازرگانی، حذف مالیات برای تولید کنندگان، رفع محدودیتهای صادراتی و ایجاد تسهیلات در امر ورود و خروج اتباع خارجی می باشد.

سیمای عمومی بندر شهید رجایی *

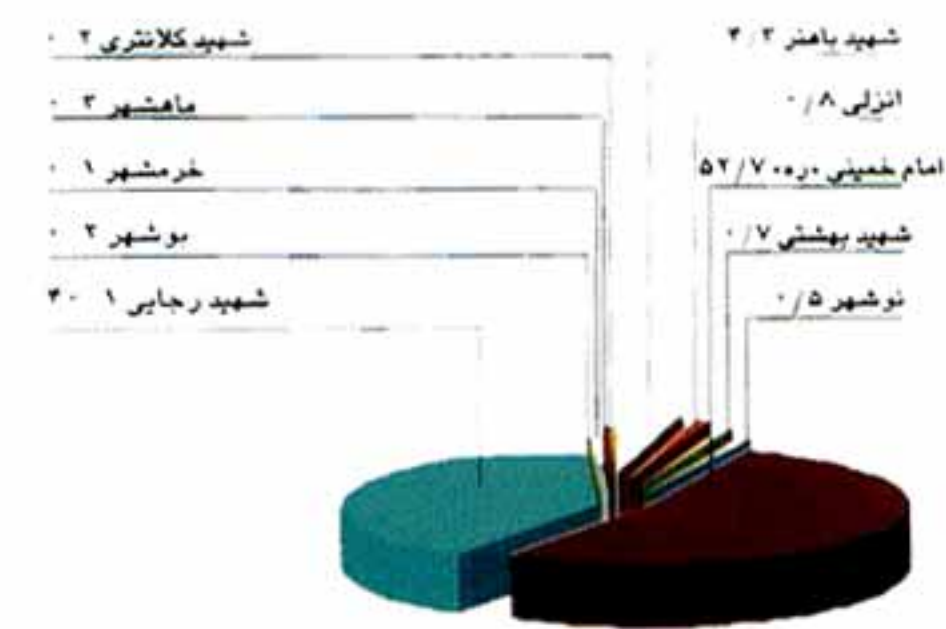

منطقه ویژه اقتصادی نیز محدوده جغرافیایی مشخص از کشور میزبان است که مجهز به انواع امکانات برای پردازش صادرات و واردات یا انبارهای آزاد نگهداری کالا برای ترانزیت، صادرات، واردات و یا صادرات مجدد می باشد و هدف اصلی از ایجاد آن، دستیابی به شرایط و زمینه های مورد نظر در توسعه اقتصادی از قبیل جذب و جلب سرمایه گذاری های داخلی و خارجی، افزایش تولید و پشتیبانی از تولید، نزدیکی بازارهای مصرف و عرضه کالا های تجاری و صنعتی و ایجاد بازار کالا، ترانزیت کالا و حضور و بهره مندی از بازارهای کشورهای اطراف و برقراری ارتباط تجاری بین المللی، توسعه صادرات غیر نفتی و بهره وری از استعداد و امکانات موجود در منطقه بوده است.

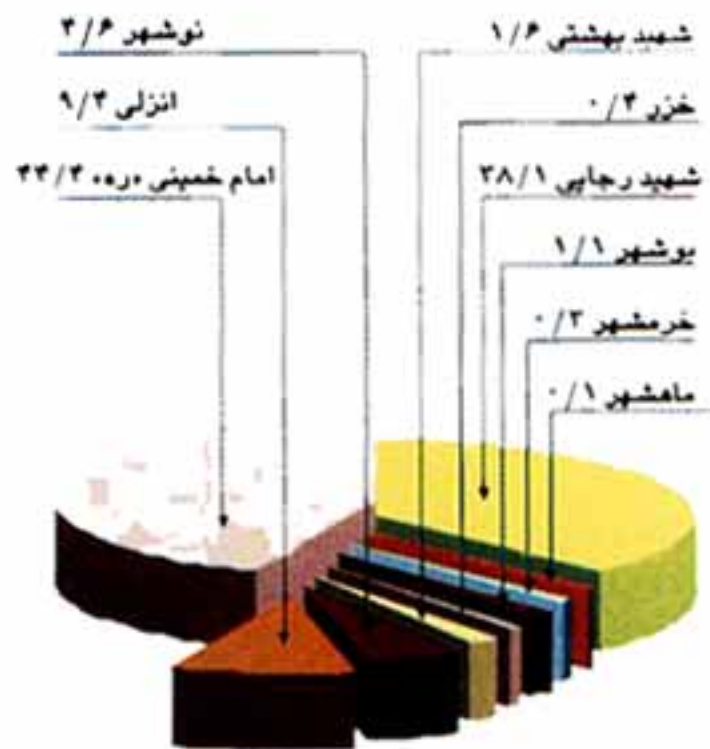
منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی، یکی از سه منطقه ویژه اقتصادی کشور است که با توجه به شرایط جغرافیایی ممتاز و امکانات و توانایی های مطلوب و نیز به منظور توسعه صادرات و استفاده از فرصت های مناسب مناطق آزاد و مناطق ویژه اقتصادی بازارهای منطقه آسیای میانه بوجود آمده است.

مهندسین مشاور هرم پی از سال ۱۳۷۵، طراحی و اجرای اراضی پشتیبانی بندر شهید رجایی را به عنوان یکی از مهمترین مناطق ویژه اقتصادی کشور به عهده داشته است. محمد مهدی محمودی، با توجه به تجربیات و سوابق فعالیت در زمینه طراحی سایت های بندری در همکاری با مهندسین مشاور هرم پی که در زمینه انجام مطالعات، برنامه ریزی و طراحی معماری و شهرسازی به خصوص در محوطه های بندری فعالیت داشته، مدیریت طرح توسعه اراضی پشتیبانی این منطقه را عهده دار بوده است. مساحت کل این اراضی حدود ۷۵۰ هکتار بوده و در سه مرحله توسعه اول و دوم و سوم جهت ایجاد قطعات واگذاری برای انبارها و کارگاه های تبدیل مواد به هنگام ورود یا خروج و خدمات لازم، طراحی شده است و عملیات اجرایی توسعه اول آن نیز به پایان رسیده است.

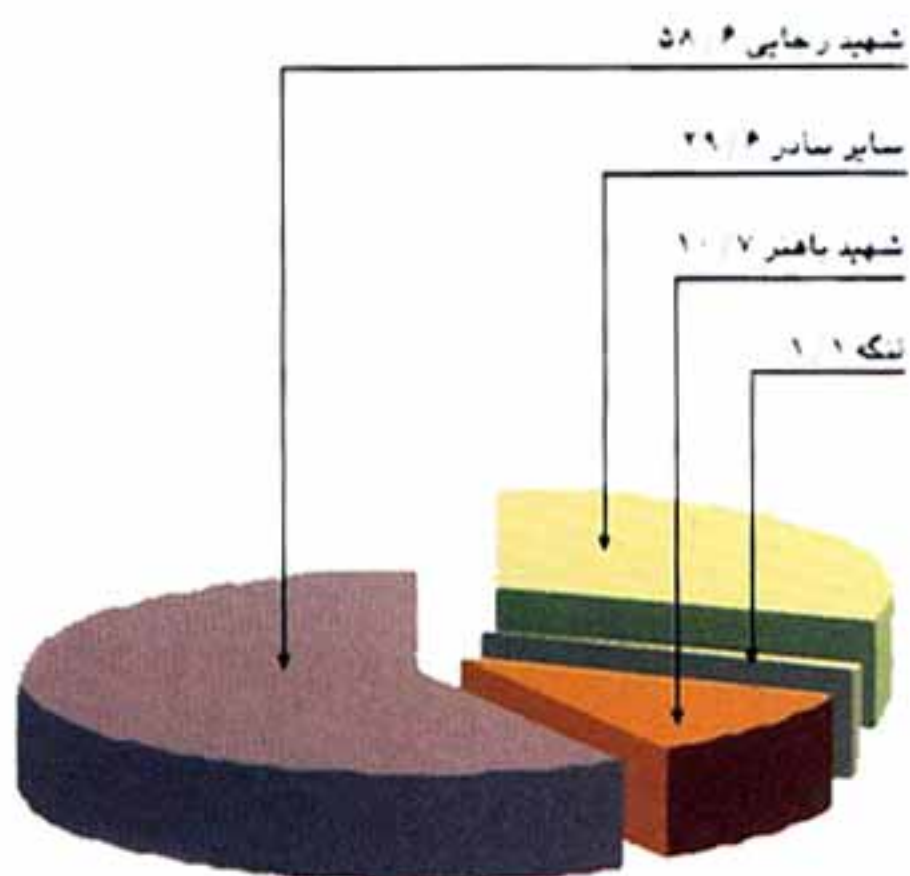
مسائل موجود در این سایت شامل برنامه ریزی و طراحی شبکه ارتباطی لازم و قابلیت توسعه آتی آن با در نظر داشتن بارهای ترافیکی سنگین و سبک، خطوط راه آهن و نحوه دسترسی آنها به مناطق پیش بینی شده در طرح، برنامه ریزی فضایی - کالبدی کلیه کاربری ها، نحوه تفکیک و تقسیم قطعات در اراضی پشتیبانی، ارائه ضوابط و ملاک های واگذاری و ساخت و ساز، توجه به مسائل محیطی از جنبه اقلیمی و زیست محیطی و همچنین مسائل مربوط به نحوه استفاده از زمین جمع آوری آب های سطحی و تامین تاسیسات و تجهیزات زیر بنایی لازم بوده است. در این راه در بخش مطالعات و طراحی راه، سازه و سیویل مصطفی اوینی، امین محمد پور و حسین حاج محمدی با هرم پی همکاری داشته اند، همچنین برنامه ریزی فضایی اولیه با همکاری مهدخت مختاری و مریم عزیز بیک مهاجر انجام شده است.

آمار صادرات غیر نفتی طی سال ۱۳۸۰**

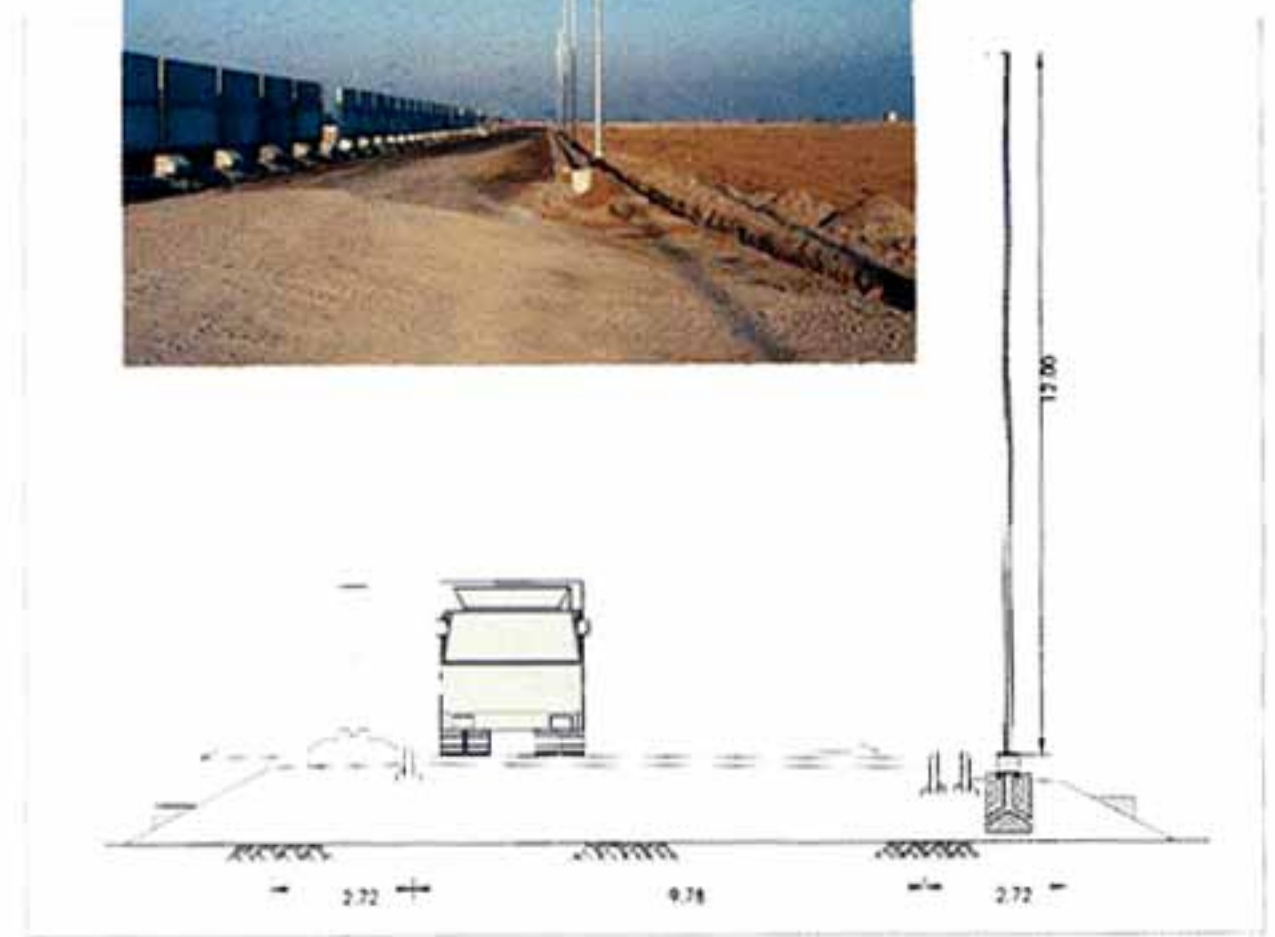
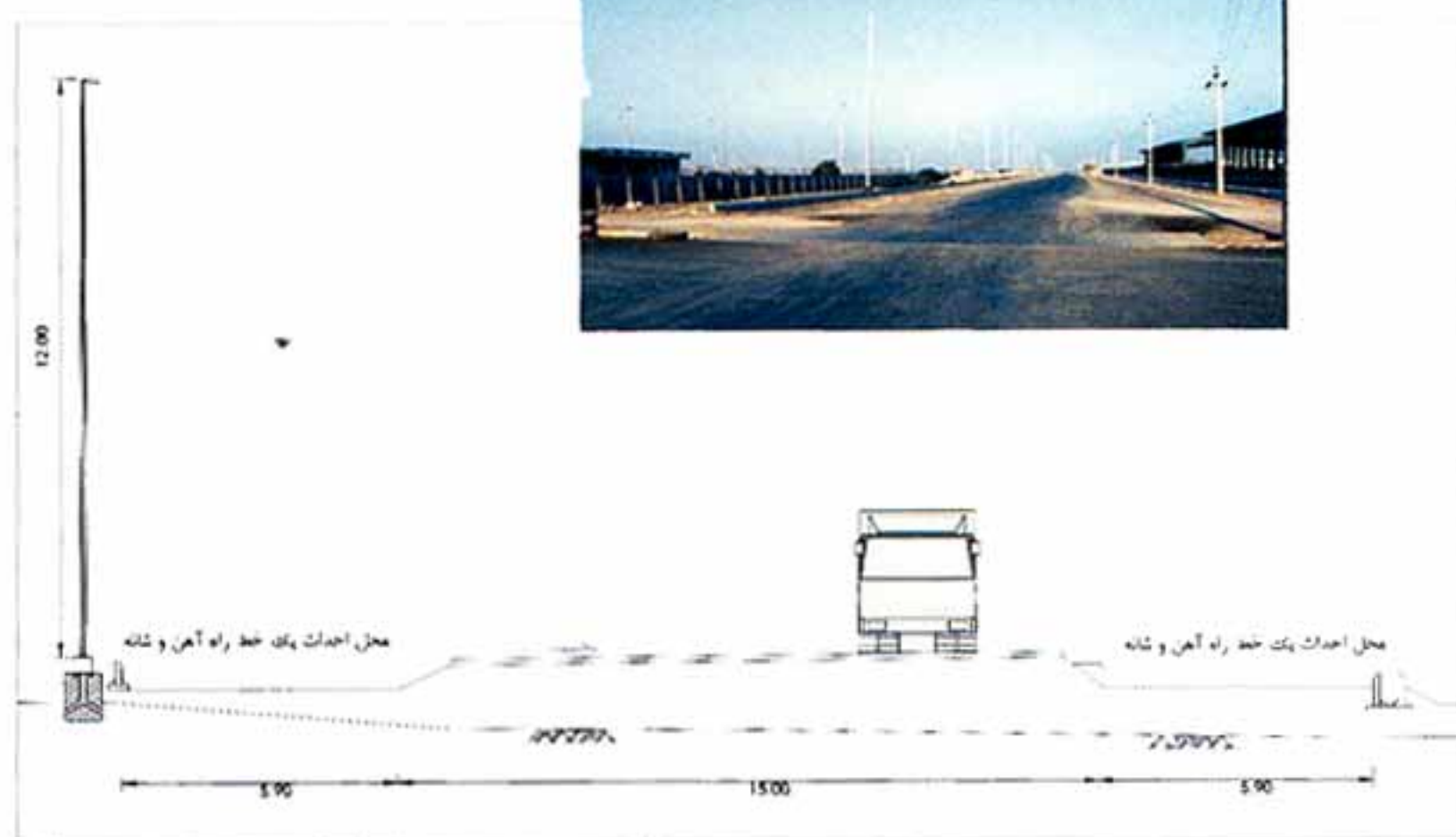

آمار واردات غیر نفتی طی سال ۱۳۸۰**

آمار جابه جایی کالای ترانزیت طی سال ۱۳۸۰**

مقاطع طراحی شده راهها که در حال حاضر در دست اجراست

سایت کلی بندر شهید رجایی

اهمیت اقتصادی این مجتمع،
به دلیل دارا بودن
امکانات و تجهیزات مدرن و پیشرفته بندری
و دریایی،
اتصال به راه آهن سراسری،
دسترسی به جاده‌های ارتباطی و نزدیکی
به مرکز شهر بندرعباس، از نظر وجود
جاذبه‌های شهری مناسب
برای تجار و بازرگانان، بسیار زیاد است.

مجتمع بندری شهید رجایی در بیست کیلومتری غرب شهرستان بندرعباس و در دامنه کوه‌های گشار و گچین واقع است و از نظر موقعیت دریایی، در دهانه ورودی خلیج فارس و شمال جزیره قشم قرار گرفته است. شهر بندرعباس که مرکز استان هرمزگان می‌باشد، با وسعت حدود ۵۲ کیلومتر مربع در شمال تنگه استراتژیک هرمز و در مجاورت بزرگراه‌های بازرگانی قرار دارد و امروزه از لحاظ سیاسی، اقتصادی و نظامی دارای اهمیت بسیار زیادی است.

از مهمترین پتانسیل‌های استان وجود جاده‌های ارتباطی به سایر استان‌ها، راه آهن و فرودگاه و امکان ارتباط با تمامی نقاط کشور و کشورهای همجوار می‌باشد که از نقطه نظر حمل و نقل و صادرات و واردات بر اهمیت آن می‌افزاید.

بندر شهید رجایی با وسعت حدود ۲۵ کیلومتر مربع و موقعیت جغرافیایی خاص در طرح جامع بنادر کشور که توسط مهندسین مشاور ادیبی - هریس در سال ۱۳۵۲ تهیه شده است، مناسب ترین منطقه ساحلی از جهت وجود آب‌های عمیق در نزدیکی ساحل و مصون بودن در برابر امواج برخاسته از اقیانوس، شناخته شد.

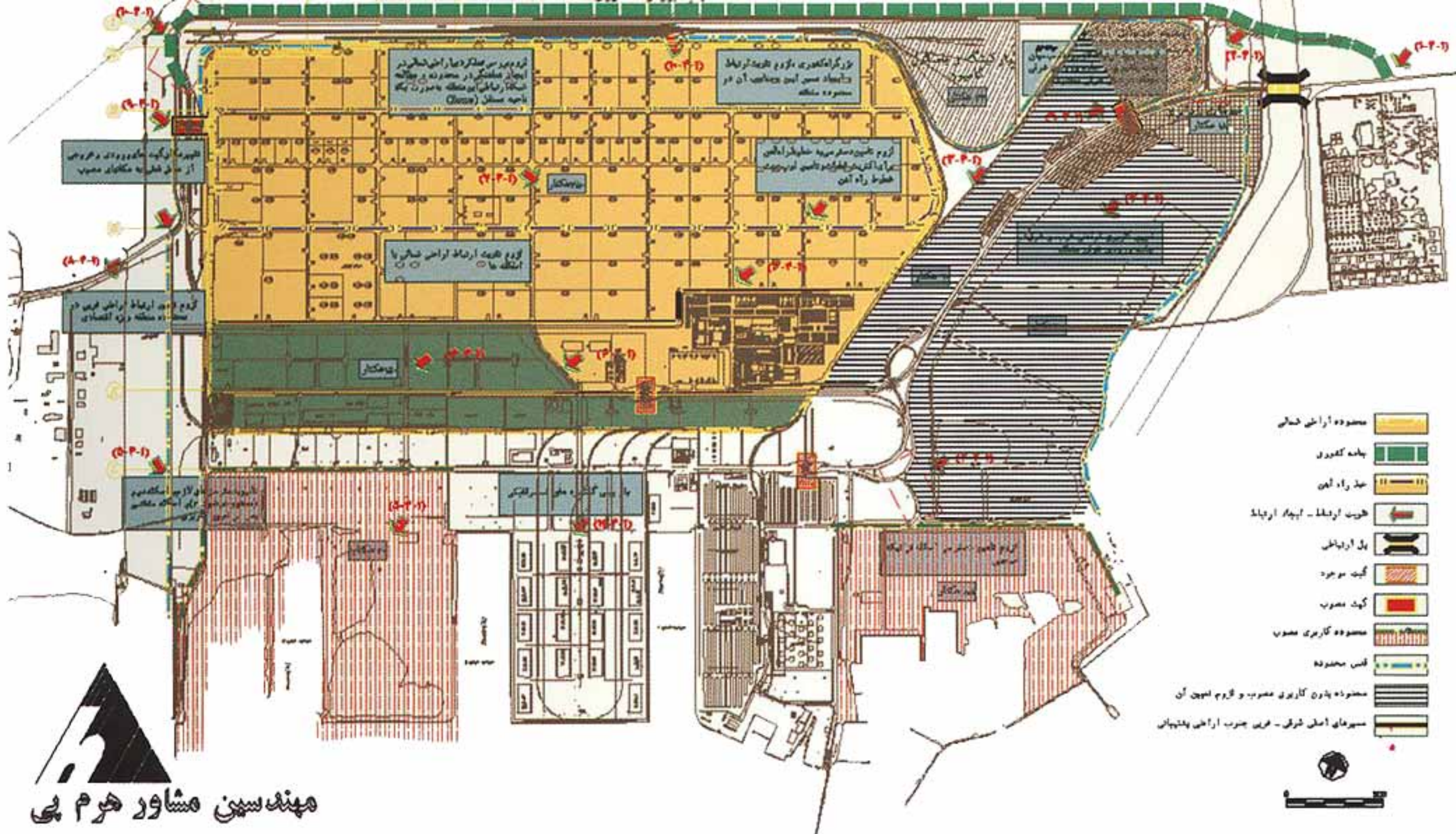
عملیات اجرایی این مجتمع در آبان ماه سال ۱۳۵۴ آغاز و در تیرماه ۱۳۶۴ به پایان رسید. از مشاوران اولیه طرح شرکت‌های کامساکس (آمریکایی)، ندکو (هلندی) و جایکا (ژاپنی) را می‌توان نام برد و پیمانکار اصلی در عملیات اجرایی آن شرکت ایتالگو (ایتالیایی) بوده است.

این بندر دارای یک کانال ورودی به طول ۶۵۰۰ متر و عرض ۲۵۰ متر و عمق ۱۳/۵ متر برای عبور همزمان دو کشتی اقیانوس پیما می‌باشد و در عین حال تجهیزات و خدمات مربوط به کالاهای عمومی، کانتینر، محصولات نفتی، کالای رو-رو و کالای فله می‌باشد.

اهمیت اقتصادی این مجتمع، به دلیل دارا بودن امکانات و تجهیزات مدرن و پیشرفته بندری و دریایی، اتصال به راه آهن سراسری، دسترسی به جاده‌های مواصلاتی و نزدیکی به مرکز شهر بندرعباس، از نظر وجود جاذبه‌های شهری مناسب برای تجار و بازرگانان، بسیار زیاد است. بطوریکه این بندر را در ردیف مهمترین بنادر تجاری خاورمیانه قرار می‌دهد. در سال ۱۳۷۸ این مجتمع به عنوان واحد نمونه اقتصادی کشور عنوان دروازه طلایی اقتصاد را کسب نموده و لوح آن را از سوی ریاست محترم جمهوری دریافت نمود.

علاوه بر طرح توسعه در اراضی پشتیبانی، مهندسین مشاور هرم پی طرح ساماندهی بخشی از اراضی واقع در محدوده زون اداری موجود و اراضی پشتیبانی را تا جاده شرقی - غربی اصلی

منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی یکی از سه منطقه ویژه اقتصادی کشور است که با توجه به شرایط جغرافیایی ممتاز و امکانات و توانایی‌های مطلوب و نیز به منظور توسعه صادرات و استفاده از فرصت‌های مناسب مناطق آزاد و مناطق ویژه اقتصادی بازارهای منطقه آسیای میانه بوجود آمده است.

مهندسی مشاور هرم پی

مطالعات کلی در رابطه با مکان یابی گیت ها

مجموعه ارائه نموده است ، این طرح شامل قطعه بندی و تعیین کاربری اراضی غربی محدوده و ارائه آلترناتیوهای جهت تغییر کاربری های مجموعه اداری موجود در صورت انتقال مجموعه اداری به خارج از دیوار محدوده و بازیابی شبکه ارتباطی آن ، بوده است در این بخش نیلوفر نیک قدم در بخش طراحی و فرحنای بهیویی و رز شیخها در بخش فنی همکاری نموده اند . علاوه بر این ، تعیین محدوده منطقه ویژه اقتصادی بندر شهید رجایی و کاربریهای مرتبط با آن و همچنین طراحی و اجرای دیوار محدوده از دیگر طرحهای انجام شده توسط مهندسی مشاور هرم پی بوده است که در گروه سازه و سیویل طراحی و به اجرا درآمده است و در ضمن مکانیابی دروازه های ورود و خروج و تعیین محل کاربری های مورد لزوم از طرح هایی است که در گروه شهرسازی هرم پی با مدیریت محمد مهدی محمودی و همکاری فیروزه جدلی و غزال کرامتی انجام گرفته است ، در این بخش توجه به چگونگی جریان کالا به هنگام ورود و خروج ، فضاها و خدمات مورد نیاز و نحوه انجام تشریفات گمرکی ، به انضمام اصول و ضوابط برنامه ریزی و طراحی در محوطه های مورد نظر از نکات مورد توجه بوده اند . در بخش تاسیسات مکانیکی رامین چایچی ملت شاهی و در بخش تاسیسات برقی محمد محمدی در کلیه طرحها از همکاران مشاور هرم پی بوده اند .

نکته قابل توجه در مورد بندر شهید رجایی و نقش آن در بازرگانی خارجی ، نقش ترانزیتی کشور است که به تدریج پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و استقلال جمهوری های آسیای میانه و قفقاز ، و سرمایه گذاری جمهوری اسلامی ایران به خصوص در ارتباط با احداث راه آهن بافق - بندرعباس و مشهد - سرخس و اتصال راه آهن ایران با شبکه راه آهن کشورهای شمالی افزایش چشمگیری یافته و تاثیر بسزایی در میزان کالای وارده به بندر داشته است و از این جهت با توجه به ظرفیت بالای پهلوگیری و طول حوضچه ها ، بر نقش مهم این بندر در ترانزیت کشور می افزاید .

در حال حاضر بندر شهید رجایی با ۸۰ بندر معروف در اقصی نقاط جهان مبادله کالا و ارتباط دریایی داشته و نزدیک به نیمی از مبادلات کالاها و ترانزیت آن به کشورهای آسیای میانه از طریق این بندر انجام می شود .

از ویژگیهای با اهمیت و مهم قرن بیستم که با پیشرفتهای عظیم تکنولوژی ، علم و ارتباطات همراه بوده است ، رشد سریع تجارت بین المللی است که برای کشورهای در حال توسعه همانند ایران ، این امر نه تنها به عنوان یک فعالیت اقتصادی که به عنوان نیروی محرکه اقتصادی و راهی به سوی توسعه یافتگی مطرح می گردد .

* نقل از بولتن روابط عمومی مجتمع بندری شهید رجایی - بندر عباس ۱۹۹۷
 ** نقل از بولتن سازمان بندر و کشتیرانی - روابط عمومی و امور بین الملل - کشتیرانی و سازمان بندر ۱۳۸۰